

OBLUBIENIEC (220) *sb m*

oblubieniec (204), **oblubienic** (16); *oblubienic KromRozm III, Leop (2), SarnUzn, KarnNap; oblubieniec : oblubienic OpecŻyw (7:7), KrowObr (1:1), SkarŻyw (17:3).*

o oraz oba e jasne.

sg N oblubieniec (77). ◇ G oblubieńca (49). ◇ D oblubieńcowi (20), oblubieńcu (2); -owi : -u SkarŻyw (3:2). ◇ A oblubieńca (33). ◇ I oblubieńc(e)m (15). ◇ L oblubieńcu (9). ◇ V oblubieńcze (6). ◇ pl N oblubieńcy (2) RejPos, BudBib, oblubieńce (1) SkarŻyw. ◇ G oblubieńc(o)w (1). ◇ D oblubieńc(o)m SapEpit (2), oblubieńc(a)m (1) RejPos. ◇ A oblubieńce (1). ◇ du G [cum nm] oblubienicu (1) SarnUzn Dv.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w. (z Cn).

1. *Pan młody, narzeczony; sponsus Murm, Mymer¹, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Calep, Cn; maritus Mącz, Vulg; (neo)nymphus Mącz; nuptus Calep [w tym: czyj (115): G sb (20), pron poss (95)] (218) : wątpienijé iest który był oblubienietz na fwadzbie/ na które pán Iezus był ij z matuchną swoią OpecŻyw 40; Murm 169; Mymer¹ 38v; Naleyce wołku ná wodę [...] W wigilią Andrzeiá fwiętego/ Vyrzy oblubieńcá fwego BielKom G4v; (did) Charitas mał. (–) [mówi do Konstancyje] Awo ia twoy pánno oblubieniec/ Chciey mi poślác swoy małżeński wieniec BielKom G6; GroicPorz gg4v; KrowObr 229; Leop Cant 2 arg; BibRadz I 351a marg [2 r.] b marg; [Elżbieta] fwego oblubieńcá z wielką pocźciwością przywitála BielKron 375v; Auspex, [...] Item qui praerat nuptiis celebrandis, Zerzec/ Przełożony ku opátrzeniu włzech rzeczy ku godóm/ z ftrony oblubieńca Mącz 21d, 210a, 251c, 255d [2 r.], 410a; RejAp 138, 158; O Alekfzy oblubieńcze moy/ przecześ mi fie garlicy fmuthney nie dał znać? HistRzym 126, 124, 126; TEdy podobne iest krolestwo niebieskie dzyęliąciom pániem/ ktore wzywáfy lámpy swoie/ wyfzły przeciwko oblubienicowi. RejPos 340, 306, 340 [2 r.], 340v, 341; BudBib 4.Esdr 16/34, 35, 1.Mach 1/28, 9/38; czárt drugi raz ią [Eufrazyję] nocnym gábánim fkuśił/ y vkazał fie iey w ołobie onego oblubieńcá/ iákoby ią z klařtoru brał. SkarŻyw 225; [dziewica Gregoryja] od oblubieńcá y wefela vćiekáiąc [...] miałto małżonká ná ziemi/ náłázłá lepřzego wniebie. SkarŻyw 324, 76, 103, 150, 151, [223], 225, 435; Dawid słońce przyrownywa Oblubieńcowi naprzod z Łoźnice wychodzącemu CzechEp 167; Calep 706b, 1000a; Niechay fpołecznie známi y Muze śpiéwáią Oblubieńcowi cnému/ wdźięczny rym oddáią. OstrEpit A2, A2v; O Mądre Pánienki/ wefźcie w ręce lámpy wálze/ oto oblubieniec idźie/ wynidźcie przeciwko niemu. LatHar 456; WujNT Ioann 2/9, Matth 25/5, 6, 10; SiebRozmyśl M2; Teraz cię tedy prósi zacny oblubieniec [!] Himenee wefoły/ weź ná głowę wieniec. SapEpit B4.*

W porównaniach (5): Sstał fie yák oblubyenyec ten Pan wfłechmogący LubPs E3; Ian fwięty powieda iż tho miałto widzyał ochędożone iáko gdy będzie vchędożona pánná do flubu oblubieńcowi fwoiemu. RejAp 175v, 175v; KochPs 26; Słońce/ ognińtym gdy fie kołem toczy? Ktore gdy z łoźá powftawa fwoiego/ iák oblubieniec obleczon z fzczyrego Złotá vbiorem SzarzRyt A3.

W charakterystycznych połączeniach: oblubieńca mieć, porzucić; oblubieńcowi podobać się; zesłać za oblubieńca.

Wyrażenia: »nowy oblubieniec« (3): KochPs 26; GrochKal 12; Táki więc z fwey łoźnicy nowy oblubieniec Wychodźi: ná nim złoty płałcz y złoty wieniec KochFrag 22.

»świecki oblubieniec« (2): [*Eufrazyja*] chcąc wykonać przedlię wzięcie swoie/ szukála rady od Pána Bogá iákoby chęć oycowłką/ y oblubieńcá świeckiego miłość/ przeszkodzić iey nie mogła. *SkarŻyw* 13, 226.

»za oblubieńca zmwioná« (1): Rzeczé stárzsa/ kogo więcey miłuielz: nas czyli oblubieńcá twego/ zá ktoregoś zmwioná? *SkarŻyw* 224.

Szereg: »oblubieniec i oblubienica; oblubieniec z oblubienicą« = *sponsus et sponsa PolAnt, Vulg, Modrz* (7:1); *LubPs* M2v; *Leop Ier* 16/9, *Bar* 2/23; Abowiem Pan załthępow Bog Izráelłki ták mowi/ Otho ípráwię iż wltanie od oczu wálznych y zá wálznych czálów głos wefela y głos rádości/ głos oblubieńcá y głos oblubienice. *BibRadz Ier* 16/9; *RejAp* 153v; *ModrzBaz* 114; *WujNT Matth* 25/1, *Apoc* 18/24.

Przen (110) :

a) *O Bogu i Chrystusie jako obiekcie miłości i czci ze strony Maryji Matki Bożej, wiernych i wyznawców* (104) : próflę ciebie aby niedopuscił mégo dziewitztwa poruflýtz/ bos ty ielst mój oblubienietz *OpecŻyw* 6v, 3, 3v, 6v, 20 [2 r.], 54, 102v, 182v; *SeklKat* Q2v; *KromRozm III* E6v; Tákże też Pan Krístus Pan á Oblubieniec dułze náłzey [...] ielth zawifny w miłości/ á nie círpi towarzyszá/ áni też dułzá náłzá nie círpi dwu oblubienicu *SarnUzn* Dv; *RejAp* 141v, [AA7], BB5; Pátrzayże co to zá gody/ á co to zá oblubieniec/ á co tho zá fortá/ ktora bywa zámykána przed tymi niedbálcy *RejPos* 341, 44, 154, 240v, 341, 342v; *SkarJedn* 28; [*Jagnieszka*] Pfalmy/ y rádości pełne modlitwy/ oblubieńcu fwemu oddawáiąc/ wyrzáła szátę piękná przed sobá położoną. *SkarŻyw* 69; [*Tollus i Nera*] powili lyná Bernárdyná/ w dzień łamy národzenia tey dziewice Máryey [...] tego roku ktorego/ oná wielka Kátáryzná z Senny/ z ciálá do oblubieńcá swego wyflzá. *SkarŻyw* 458, 21, 68, 69, 70, 124 (14): Ian [*o Chrzcieliu*] tylko był przyiaćiel oblubieńcow/ á nie oblubieniec: był flugá drogę pánu gotuiący/ á nie Pan. *CzechEp* 305; *WerKaz* 286 *marg*; Wlelebna á miła oblubienico/ małz oblubieńcá ná ziemi w Sákrámenćie (to ielst pod załłoną) będziefz miálá w niebie bez załłony *LatHar* 193, 149, 188; [*św. Jan*] opifuie onę wieczná á niewymowná chwałę/ do ktorey kościoł po tych wflzytkich przeciwielstwach/ przez Chriřtułá chwálebnego oblubieńcá swego będziefz przeniefiony. *WujNT* 838, 297, *Ioann* 3/29; A wy/ coście iuz czyłtość Pánu pošlubifly/ A ten to márnny flwiát/ dla niego wzgárdzifly: Oto Oblubieniec wálz/ drógę wam záchodzi *SiebRozmysł* M2; *SkarKaz* 516b.

W połączeniach szeregowych (6): moy miły flynu [...] bos ty mnie byl wflýtko ocietz ij matka/ brat ij fiotra/ flyn miły ij oblubienietz rołkołłny/ chwála moia/ wflýtko me wefelé ij pociefłlenie. *OpecŻyw* 147v, 3, 6v, 141; Ciefłzże fie moy miły wierny káždy flynu mátki tey/ iż flýłzyłz że brát twoy á Pan twoy á oblubieniec iey wzięt ielst do niebá. *RejAp* 100v; *RejPos* 223v.

W charakterystycznych połączeniach: oblubieńca mieć (2), (na)miłować (się) (2), stracić; oblubieńcowi podobać się.

Zwroty: »odstápić, opuścić oblubieńca; odstápić od oblubieńca« (1:1;1): Pořłuchay Apořtołow/ iákó oni wflzędzy Zbior Páńłki á the wdzięczná oblubienicę iego zowá pánná iego nie pomázaná/ tho ielst/ ktora nigdy nie odstápiłá w wierze swoiey od tego oblubieńcá swego *RejAp* 119; A tá złoñnicá oto flýłzyłz iż zwiodłá s tey wiáry á s tey flátelczności [*królów*] [...] ták iż zořtáli przy niey y przy márnnych wymyfllech iey/ opuściwflzy wiernego á prawdziwego oblubieńcá swoiego. *RejAp* 141, 122v.

»wiarę chować oblubieńcowi« (1): Domicillę vmacniáli/ áby wiarę chowálá nieśmiertelnemu oblubieńcowi. *SkarŻyw* 437.

»oblubieńcowi wiarę obiecać« (1): Nie mowi tu Páweł o tych ktorzy iuż Pánu Bogu czyfłość fwoię ślubili y oddali. Abowiem iuż tákowi fie poożeniáli: iuż oblubieńcowi niebieskiemu wiarę obiecáli *WujJud* 210.

»za oblubieńca sobie wziąć« (1): [*Dympna*] pánieńką czyfłość fwoię/ Chryfufowi oddála [...] zá oblubieńcá go łobie wzięła *SkarŻyw* 486.

Wyrażenia: »(Pan) Chrystus oblubieniec« [*szyk 10:1*] (11): *KromRozm II* t4; *KrowObr* 142v; *KarnNap* F4; niepokaláná do Chryfufa oblubieńca idę. *SkarŻyw* 342, 68, 69, 71; *ReszHoz* 129; *WerKaz* 286; Pan Chriftus oblubieniec iego [*kościół*] mocnieyfzy ieft niżli prześládownicy wfytycy. *WujNT* 837; *SkarKaz* 552a.

»oblubieniec dusze« (5): Syn Boży ieft oblubieniec duŕze náŕzey *SarnUzn* E7, Dv [2 r.]; Bo w tym Sákrámencie [*ciała i krwi pańskiej*]/ może mieć/ według náuki tegoŕ Doktorá S. mieŕce y to/ co nápiŕał o tym oblubieńcu duŕz náŕzych Sálonon *LatHar* 200, 643.

»miłość ku oblubieńcowi« (1): A Ty słowá łá koŕciółá z Kryfthufem/ ábo duŕze káŕde⁸⁰ człowieká wiernego/ ktora ieft zápalona miłofciá ku oblubieńcowi fwemu. *BibRadz* I 351a *marg.*

»niebieski oblubieniec« (1): *WujJud* 210 *cf* »oblubieńcowi wiarę obiecać«.

»poślubiony oblubieniec« (1): Thegochmy fie iuż doŕyć náŕŕucháli o tym poŕlubionym oblubieńcu náŕzym/ kthory nas nigdy opuŕcić nie chce *RejAp* 195.

»synowie oblubieńca« = *wierni* (1): Bo iefli na ŕwáŕzbę ŕwiecká wezwány/ tákie cudo dziwne wczynił: dáleko więcey znáć mamy/ iŕz dáł ciáło y krew fwoię ŕynom oblubieńcá. *SkarŻyw* 278.

»wesele oblubieńca, z oblubieńcem« [*szyk 4:1*] (4:1): *RejAp* 158v; *RejPos* 341; Y wkrotkim czáŕŕie wfytyki [*panienki z klasztoru Bazylissy*] pomárły y ná wefele ŕwe⁸⁰ oblubieńcá poŕŕły *SkarŻyw* 179, 15, 227.

»wiekuisty oblubieniec« (1): niechay y miłofć nie gáŕnie: ábym y z lámpá wiáry dobrej/ y z oleiem wczynkow Chreŕŕŕiáńŕkich/ záŕzedł ná drogę tobie wiekuiŕtemu oblubieńcowi grzeŕzney duŕze moiey. *LatHar* 643.

Szeregi: »baranek i (a) oblubieniec« (2): *RejAp* 158v; Nie ma zadne⁸⁰ klaŕztoru/ w ktorym by ŕię táki piękny ŕzczęp tey leliey y roŕey y owocow/ wktorych ŕię báránek y oblubieniec Chryfufus kocha/ ofadził/ ogrodził/ y dochował. *SkarŻyw* 71.

»brat i oblubieniec« (1): Wnidźcie do wefeła y kroleŕtwá wam od Chryfufá oblubieńcá y brátá zgotowánego. *SkarKaz* 552a.

»duch i (a) oblubieniec« [*szyk 1:1*] (2): Thu fie iuż Pan dáley opowieda nam być Duchem náŕzym y oblubieńcem náŕzym. *RejAp* 195, 194v.

»głowa i oblubieniec« [*szyk 2:1*] (3): *KromRozm II* t4; koŕdy Biŕkup ma być pod iednym nawyŕŕŕzym Biŕkupem Kryfufem iedyná głowá/ y oblubieńcem koŕciółá iednego *KrowObr* 17v; *WujJud* 124.

»krol i oblubieniec« [*szyk 1:1*] (2): Witay Pánie Iezu Chryŕte [...] krolu y oblubieńcze twey mátki. *LatHar* 221, 396.

»miłośnik i oblubieniec« (1): [*miłość i łaska*] by cie tak prawy^m miłośnikiem Iezufa milégo/ ij oblubienicem wczynila. *OpecŻyw* 46v.

»Pan (Chrystus, Bog), (i, a) oblubieniec« [*szyk 16:4*] (20): *SarnUzn* Dv; *RejAp* 122v, 141, 142; prośmyłz go iáko Páná á oblubieńcá śwego/ ktory prawdziwy ielt w obietnicach swoich/ áby nas y myfli náłze łam łprawowác raczył *RejPos* 343v, 6v, 223, 224, 341, 342; iufz czas przychodzi/ áby Chryłtus Pan Bog y oblubieniec moy w łławion był *SkarŻyw* 69; [*Julijana*] Tám leżąc ná ziemi/ do P. Bogá wołáła: Wybaw mię z boleści tych Pánie Oblubieńcze moy/ iáko Dánielá ode Lwow/ y Tekłę z ognia. *SkarŻyw* 151, 68 [2 r.], 70, 126, 179, 226. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»syn a oblubieniec« (2): niewiałtá oná wcieklá na pułzczą [...] á tám byłá karmioná áż do czáfu/ á do przyłcia tego wdzięcznego fyná á oblubieńcá śwego *RejAp* 100v, 100v.

b) O człowieku wybranym przez Boga (6) : [*Kościół ma być jeden*] To yełt yedyna oblubyenicá oblubyeńcá onego [...] páná Kryłtułá *KromRozm III* E6.

Zwrot: »wziąć za oblubieńcá« (1): then Pan tobie ma przyść ná powłtanie twoie [...] Abowiem on gdyś mu iufz poślubił wiáre swoię/ wziął cie zá oblubieńcá śwego^{so} *RejPos* 30.

Wyrażenie: »wierny oblubieniec« (1): A to wnet małz święte á nieomyłne słowá iego/ kthore mowi [*Pan*] ku tym wiernym oblubieńcam swoim *RejPos* 341.

Szeregi: »oblubieniec i oblubienica« (1): Azałz [*Pan*] nie woła głośno ná thy oblubieńce y ná ty wdzyęczne oblubienice św(oie) *RejPos* 355.

»sługa a oblubieniec« [*szyk 1:1*] (2): Iż ia iufz pojde gotowác wam mieyłcá/ ábowiem gdzie ia ielt/ chcę áby tám był zemną y káždy wierny sługá moy/ á oblubieniec moy. *RejPos* 341, 341.

a. O św. Józefie, małżonku Maryi (20) : nienalázłfy łobie z łwy^m oblubieńce^m gołpody/ mułilij wniłtz pod łłopę połpolitą/w ktorą łie ludzie łchodzili czáfu pluty ij niepogody. *OpecŻyw* 15, 4v, 6v, 10v, 28v, 184v, 185; *OpecŻywSandR nlb* 2; *PatKaz II* 48v; Mária pánná [...] połzłá z narodu Dawidowe^{so} połpołu y z onym Iozephem oblubieńcem swoim *RejAp* 52; Iozephowi Pánny Máryey oblubienicowi [...] rołkazał áby ono dzieię tym imieniem názwáł *KuczKat* 25; *CzechRozm* 161v; *SkarŻyw* 240; PRzenaświęłtzey rodziłcielki twoiey oblubieńcá/ niechay nas Pánie/ prośimy cię/ załługi porátuią *LatHar* 448; *WujNT* Vvvvv 3v.

W przeciwstawieniu: »oblubieniec ... małz« (1): Iákoż tedy bez mężá mátką będe? Bo ácz Iozwá znam zá oblubieńcá/ ále go nie znam zá mężá. *WujNT* 195.

Zwroty: »za oblubieńcá naznaczyć« (1): IEzu/ ktoryś świętego Iozephá/ zá oblubieńcá/ y czyłtości wieczney łtrożá/ y opiekuná/ máłtce twey Máryey/ náznáczyc raczył. *LatHar* 548.

»wybrać oblubienicem« (1): [*Józefie*] bo cie bog przez wielkieé tzudo powyłłyl/ ij wybrál cie oblubienicem dziewicy Marij *OpecŻyw* 5v.

»sobie za oblubienica wziąć« (1): [*Maryja*] Iozefa łobie za oblubienitza wzięła. *OpecŻyw* 6.

Szereg: »oblubieniec i małżonek« (1): Miedzy nimi ielt S. Iozeph oblubieniec y małżonek/ kwiátá czyłtości nigdy niezwięłley/ pánný Bogárodzice/ ktore^{so} dziś kościół włpomina. *SkarŻyw* 241.

b. W przypowieści ewangelicznej (16) : Y rzekł im Iezus: Izáż mogá łynowie Oblubieńcowi záłofni być poty poki przy nich ielt oblubieniec *Leop Matth* 9/15 [2 r.]; *CzechRozm* 264; Chriłtus mowi/ iż łynowie łóżnice małżeńłkiew/ łmućic łię nie mogá poki z nimi ielt oblubieniec *CzechEp* 169; *WujNT*

Matt 9/15 [2 r.], *Mar* 2/19 [2 r.], 20, *Luc* 5/34, 35; [*Chrystus*] tak o wczniach swoich powiedzial:
Gdy oblubieniec do nich wzity bedzie/ pościć beda. *SkarKaz* 121a.

Wyrażenie: »synowie oblubienca« = *goście weselni* (4): synowie oblubienca weszla sie poki z nimi
ieft oblubieniec *CzechRozm* 264; Zalię *Hebraifmus*, abo sposob Zydowskiej mowy ieft; Synowie
oblubienca/ mialto swatow/ abo goduiacych. *WujNT przedm* 20, *Matth* 9/15, Cccccc.

2. *Tylko w pl: mloda para* (2) : Y co za kres pobożnym oblubiencom bywa/ Co za koniec miłości/
kto iey cnie zazywa. *SapEpit* [B2]v; Winiszuycie oblubiencom zdrowia w ftanie swietym/ Niech Pan
Bog nawlzem szczęści ich sprawom zaczetym. *SapEpit* A4v.

Synonimy: *junosza, miłośnik, nowożenia, nowożeniec*, »pan mlody«, *przyjaciel, slubieniec, zenich,*
zeniuch.

DDJ